

Nečas, Ctibor

**Běžné bankovní obchody Moravské agrární a průmyslové banky v
Haliči a v Uhrách**

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. C, Řada historická.
1984, vol. 33, iss. C31, pp. [87]-94

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/102094>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University
provides access to digitized documents strictly for personal use, unless
otherwise specified.

CTIBOR NEČAS

BĚŽNÉ BANKOVNÍ OBCHODY MORAVSKÉ AGRÁRNÍ A PRŮMYSLOVÉ BANKY V HALIČI A V UHRÁCH

V období rakousko-uherského imperialismu byly české země a Slovensko hospodářsky připoutány ke dvěma centrům, k Vídni a k Budapešti. V obou těchto centrech se utvořily mezinárodní peněžní trhy, na kterých bylo závislé veškeré podnikání v habsburské monarchii.¹

Praha se svým vyvinutým průmyslem a obchodem i ústřední polohou v jedné z nejbohatších zemí Rakouska-Uherska byla předurčena k tomu, aby se stala třetím centrem a sídlem peněžního trhu. K tomu se také neslo všechno úsilí české průmyslové, obchodní a finanční buržoazie, které však mělo jen vnější úspěchy.²

Průmysl a obchod v českých zemích ovládly zpočátku německé, poněvíc vídeňské banky, což ztěžovalo později zahájený vývoj českého bankovního kapitálu.

Po krizi r. 1873 obstarávaly bankovní obchody v Čechách nadlouho filiálky vídeňských velkobank (Rakouský úvěrní ústav pro obchod a průmysl, Anglorakouská banka, Vídeňská bankovní jednota, Banka pro země rakouské a Bankovní směnárna akciová společnost Merkur), zatímco domácí bankovníctví reprezentovaly jenom čtyři německé a tři české obchodní banky (německé ústavy Česká eskomptní banka, Česká banka Union, Česká společnost pro úvěr pozemkový a Hospodářská úvěrní banka pro Čechy a české ústavy Živnostenská banka pro Čechy a Moravu, Záložní úvěrní ústav v Hradci Králové a Kolínská úvěrní banka). Nové domácí ústavy byly otevírány až v souladu s rozvojem imperialismu od přelomu století, kdy tento proces zahájilo zřízení České průmyslové banky r. 1898, po níž

¹ E. März-K. Socher, *Währung und Banken in Cisleithanien*. In: A. Wandruszka-P. Urbanitch, *Die Habsburgermonarchie 1848-1918, I. Bd., Die Wirtschaftliche Entwicklung*, Wien 1973, s. 323-368.

² R. Rudolph, *Banking and industrialisation in Austria-Hungary. The role of banks in the industrialisation of the Czech Crownlands, 1873-1914*, Cambridge 1976, s. 146-155.

bylo v krátkých intervalech za sebou založeno dalších deset českých a čtyři německé obchodní banky.³

Ještě více provinční charakter než v Čechách měly zpočátku bankovní poměry na Moravě a ve Slezsku. V obou těchto zemích pracovaly především filiálky bank vídeňských (Rakouský všeobecný ústav pro úvěr pozemkový, Anglorakouská banka, Vídeňská bankovní jednota, Bankovní a směnárni akciová společnost Merkur a Všeobecná dopravní banka) a pražských (Česká banka Union a dále Živnostenská banka pro Čechy a Moravu, Česká průmyslová banka, Ústřední banka českých spořitelů a Agrární banka) a jenom v malých rozměrech domácí ústavy německé (Moravská eskomptní banka a Moravskoostravská obchodní a živnostenská banka) a české (Moravská agrární a průmyslová banka a Moravskoslezská banka).⁴

Díky organizačnímu růstu byla Praha na počátku první světové války sídlem několika významných komunálních ústavů a čtrnácti českých a osmi německých akciových bank, přesto však její peněžní trh zůstával stále ve stínu mocnějšího peněžního trhu vídeňského. V Brně pak sídlily ve stejné době vedle zemských a hypotéčních ústavů pouze dvě české a dvě německé akciové banky, takže tvořící se brněnský peněžní trh měl pouze lokální význam pro některá odvětví moravského průmyslu.⁵

České obchodní banky nemohly přitom vyrovnat náskok svých vídeňských a ostatních německých konkurentů. Pouze Živnostenské bance pro Čechy a Moravu a později snad ještě Pražské úvěrní bance, České průmyslové bance, Ústřední bance českých spořitelů v Praze a v Moravské agrární a průmyslové bance v Brně se podařilo propracovat nebo alespoň vytvořit předpoklady k dostižení významu vídeňských středních bank, kdežto většina ostatních českých ústavů zůstávala pouhými provinčními malobankami.

České obchodní banky jako celek přes rostoucí hospodářský potenciál českých zemí nenavázaly tolik potřebné systematické spojení s domácím průmyslem a obchodem a musily se spokojit namnoze jen s takovou obchodní činností, kterou jim přenechávaly vídeňské a ostatní německé banky. Provozováním těchto obchodů se české obchodní banky nemohly uživit a povinnost zúčtovat kapitál hnala jejich správní orgány k vyhledávání zisku v jakýchkoliv odvětvích bankovního podnikání a kdekoliv.

Bankovní poměry v českých zemích před r. 1914 tak charakterizoval určitý paradox, na který upozorňovala mnohokrát dobová národohospodářská publicistika. S odstupem více než jednoho desetiletí bylo v Almanachu československého peněžnictví napsáno: „A tak vidíme, že skoro všechny významnější banky české, nenacházejíce doma dosti výnosné působnosti, přeložily své obchodní těžisko do svých vídeňských filiálků a vyvážely český kapitál do chudších zemí rakouských a uherských,

³ J. Horák, *Přehled vývoje českých obchodních bank*, Praha 1913 a A. Pimper, *České obchodní banky za války a po válce*, Praha 1929.

⁴ Z. Váňa, *Moravské banky*. In: *Moravskoslezská revue* 6, 1910–1911, s. 565–567 a A. Ženožička, *Z vývoje bankovníctví na Moravě*. In: *Lidové noviny* 1. 1. 1911.

⁵ B. Michel, *Banques & banquiers en Autriche au début du 20e siècle*, Paris 1976, s. 49–83.

zatím co země české exploatovány byly bankami německými a hlavně velkobankami vídeňskými“.⁶

Při této expanzi českých obchodních bank za hranice domácí ekonomiky nešlo ovšem o vývoz kapitálu ve vlastním smyslu toho slova. Případnou rozpínavost tu korigoval nedostatek kapitálu, takže obchodní úspěchy se zastavovaly na polovině cesty ve Vídni, v Haliči a v Bukovině nebo ve Slovinsku, stejně jako v Budapešti, Charvátsku a v Bosně a v Hercegovině. Pro všechny tyto proudy české kapitálové expanze byla přítom příznáčná její převážně slovanská orientace.

Uvedené rysy se pokusíme charakterizovat na příkladu Moravské agrární a průmyslové banky, která byla založena teprve r. 1908. Během necelých deseti let zvýšila postupně svůj akciový kapitál z původních 2 000 000 K na 26 000 000 K a zřídila své filiálky v Kroměříži, Mor. Ostravě, Opavě, Havlíčkově Brodě, Třebíči, Chrudimi, Praze, Holešově, Olomouci, Boskovicích, Břeclavi, Přerově a Valašském Meziříčí a sezónní lázeňskou expozituru v Luhačovicích. Vyrostla tak ve významnou českou obchodní banku, která svou činností zasahovala téměř do všech odvětví hospodářského života na Moravě a pokusila se i o uplatnění za severovýchodní a východní hranicí markrabství.⁷

Krátce poté, co otevřela svou centrálu na bývalé brněnské Lichtensteinově ul., snížil rakousko-uherský cedulový ústav úrokovou míru z původních 6 % a později 5½ % na 4 % a znemožnil tak bance využít do té doby výhodných sazeb k zúročení jejího akciového kapitálu. K tomu přistoupila nepříznivá snaha přimět Moravskou agrární a průmyslovou banku ke vkladové konvenci brněnských peněžních ústavů, což by ovšem bance snížilo příliv vkladů a zhoršilo tak poměr rezerv vůči akciovému kapitálu.⁸

Zvláštní situace na brněnském peněžním trhu donutila tak mladou začínající banku na samém počátku její činnosti k expanzi, která se projevila nejdříve na poli běžných bankovních obchodů.

Běžným obchodem bank a peněžních ústavů byl kup a prodej směnek, při němž se ze směnečného úhrnu srážel úrok, kterému se říkalo franc. escompte nebo angl. discount. Oba cizí výrazy se počestily a nabyly přitom významové odlišnosti: eskont nebo eskontovat znamenalo totéž, co kup nebo kupovat směnky a diskont nebo diskontovat totéž, co prodej nebo prodávat směnky k prodeji.⁹

Za prvních osm měsíců své činnosti eskontovala Moravská agrární a průmyslová banka celkem 11 123 kusů směnek v obnosu 16 785 582,23 K. Přitom bylo inkasováno a spláceno 6 332 kusů směnek v obnosu 9 745 245,53 K, zatím co v pokladně zůstalo koncem bilancovaného roku

⁶ J. Pára, *Vývoj akciových bank v prvním desetiletí Československé republiky*. In: A. Pimper, *Almanach československého peněžnictví v prvním desetiletí Československé republiky*, Praha 1928, s. 101.

⁷ C. Nečas, *Pozemkové obchody Moravské agrární a průmyslové banky v Haliči a na Těšínsku*. Slezský sborník 80, 1982, 3, s. 173–180.

⁸ *Výroční zpráva Moravské agrární a průmyslové banky za období od 1. května do 31. prosince 1908*, Brno 1909, nestr.

⁹ J. Pazourek, *Ottův obchodní slovník, I. díl*, Praha b. d., s. 573–579 a 814–816.

4 801 kusů směnek v obnosu 7 040 336,70 K. Celkem bylo povoleno bankovního úvěru za 15 628 000 K, takže průměrný denní eskont činil 83 096,99 K a průměrný obnos jedné směnky 1 509,08 K. Územně se tyto běžné bankovní obchody uskutečnily převážně na domácím peněžním trhu, současně však byly vyhledávány v tomto oboru výdělkové možnosti i v mimomoravském prostředí, což konstatovala i příslušná výroční zpráva slovy: „Naše činnost pro eskont směnek vztahovala se jenom na Moravu a vešli jsme do styku pouze s několika ústavy slováckými a polskými“.¹⁰

Pokud jde o nákup směnek u mimomoravské klientely, lze usuzovat, že k němu docházelo už velmi záhy, neboť na jedné z prvních schůzí výkonného výboru mohlo být oznámeno, že byl vzat do služby „polský korespondent, který naši korespondenci od případu k případu obstarával“ a ke stejnému účelu byl přijat také „korespondent slovácký“.¹¹

Polské peněžní ústavy byly lokalizovány v Haliči a slovácké nebo přesněji slovenské pak v Uhrách, a to převážně na Slovensku. Obě tyto země byly okrajovými oblastmi habsburské monarchie, poznamenanými jistou hospodářskou zaostalostí, která vyplývala z jejich převažujícího agrárního charakteru a z feudálních přežitků. Kapitálová slabost odkazovala Halič i Slovensko do závislého postavení na vídeňském a budapeštském peněžním trhu, resp. na jejich vzájemné vztahy k českým obchodním bankám.¹²

Nejrozsáhlejší kontakty v prvním roce své činnosti navázala Moravská agrární a průmyslová banka v Haliči s ústavem Akcyjny bank związkowy ve Lvově a na Slovensku s ústavem Úverná banka v Ružomberku.

Lvovské bance byl povolen úvěr do 500 000 K, z čehož připadlo 150 000 K na směnky jednotlivců a 250 000 K na směnky záloženské. Správní rada, do jejíž kompetence spadalo povolování vysokých úvěrů, k tomu přijala usnesení: „Vyšší úvěr se zatím nepovoluje a odkázána žádost banky té až na rok příští po eventuálně vykonané revizi v ústavu tom.“¹³

Ružomerské bance, známému to dceřinnému ústavu Živnostenské banky pro Čechy a Moravu, povolila správní rada úvěr do 250 000 K, který byl po necelém měsíci na návrh výkonného výboru zvýšen do 400 000 K.¹⁴

Nízké úvěry, jejichž povolování schvaloval výkonný výbor, byly poskytnuty v Haliči celé řadě tamních drobných peněžních ústavů. O jejich pořadí, výši a době povolení podává přehled připojený soupis.¹⁵

¹⁰ Srv. pozn. 8.

¹¹ Krajský podnikový archiv Státní banky československé v Brně, archivní fond Moravská agrární a průmyslová banka v Brně, ič. 16, Protokol o schůzi výkonného výboru 13. 5. 1908 (dále citováno jen VV 13. 5. 1908).

¹² Š. Horvát-H. Valach, *Peňažníctvo na Slovensku do r. 1918*, Bratislava 1975, s. 109–117.

¹³ Krajský podnikový archiv Státní banky československé v Brně, archivní fond Moravská agrární a průmyslová banka v Brně, ič. 14, Protokol o schůzi správní rady 1. 10. 1908 (dále citováno jen SR 1. 10. 1908).

¹⁴ VV 25. 5. a 15. 7. 1908.

¹⁵ Protokoly o schůzích VV za r. 1908.

SMĚNEČNÉ ÚVĚRY PRO HALIČSKÉ PENEŽNÍ ÚSTAVY
R. 1908

Název a sídlo ústavu	Obnos v K	Doba povolení
Städtischer Credit-Verein, Cieszanów	20 000	25. 5. 1908
Giro- u. Escompte-Verein, Nadworna	20 000	27. 5. 1908
Towarzystwo handlowe, Tuchów	30 000	27. 5. 1908
Towarzystwo kredytowe, Lubaczów	40 000	27. 5. 1908
Towarzystwo kupieckie, Rozwadów	10 000	27. 5. 1908
Towarzystwo bankowe, Leżajsk	10 000	27. 5. 1908
Towarzystwo kredytowe, Rymanów	10 000	27. 5. 1908
Bank ludowy, Przemysławany	5 000	27. 5. 1908
Towarzystwo kredytowe, Rudnik	10 000	4. 6. 1908
Towarzystwo kredytowe, Gliniany	20 000	4. 6. 1908
Towarzystwo zaliczkowe, Tuchów	20 000	4. 6. 1908
Towarzystwo kredytowe, Leżajsk	10 000	15. 6. 1908
Związek kupiecki, Brzeżany	10 000	15. 6. 1908
Handels- u. Gewerbe Verein, Podhajce	20 000	22. 6. 1908
Towarzystwo zaliczkowe, Bochnia	20 000	22. 6. 1908
Towarzystwo oszczędności, Żołyńa Miasteczko	10 000	1. 7. 1908
Zakład kredytowy, Gliniany	10 000	15. 7. 1908
Towarzystwo oszczędności, Gródek	10 000	15. 7. 1908
Spar- u. Credit-Verein, Chodorów	5 000	15. 7. 1908
Towarzystwo kredytowe, Przemysł	10 000	15. 7. 1908
Credit-Verein, Dębica	10 000	15. 7. 1908
Credit-Verein, Baranów	10 000	15. 7. 1908
Kasa dla handlu a przemysłu, Kolonia	10 000	22. 7. 1908
Kasa zaliczkowa, Radomyśl	10 000	22. 7. 1908
Towarzystwo oszczędności, Gorlice	20 000	22. 7. 1908
Towarzystwo kredytowe, Jabłonów	10 000	22. 7. 1908
Towarzystwo kupieckie, Rozwadów	15 000	22. 7. 1908
Handels- u. Gewerbe-Bank, Czortków	10 000	31. 7. 1908
Kasa zaliczkowa, Złoczów	20 000	31. 7. 1908
Towarzystwo oszczędności, Głogów	10 000	31. 7. 1908
Kommerzieller Credit-Verein, Koszowy	10 000	31. 7. 1908
Towarzystwo oszczędności, Sącz Nowy	10 000	31. 7. 1908
Towarzystwo zaliczkowe, Przeworsk	20 000	5. 8. 1908
Credit-Verein, Kołbuszowa	20 000	5. 8. 1908
Zakład kredytowy, Brzozowiec	1 500	5. 8. 1908
Towarzystwo kredytowe, Lubaczów	40 000	19. 8. 1908
Kasa pożyczkowa, Brzeżany	20 000	19. 8. 1908
Handels-Verein u. Institut, Podhajce	20 000	27. 8. 1908
Towarzystwo kredytowe, Cieszanów	10 000	10. 9. 1908
Towarzystwo zaliczkowe, Monasterzyska	10 000	10. 9. 1908
Towarzystwo pożyczkowe, Leżajsk	15 000	10. 9. 1908
Bank-Verein, Czortków	10 000	10. 9. 1908
Towarzystwo kredytowe, Golegóry	10 000	18. 9. 1908
Kasa zaliczkowa, Gliniany	10 000	24. 9. 1908
Spar- u. Vorschuss-Verein, Buczacz	10 000	24. 9. 1908
Kaufmännischer Wirtschafts-Verein, Bircza	30 000	24. 9. 1908
Zakład kredytowy, Radymno	10 000	24. 9. 1908
Credit-Verein, Złoczów	6 000	24. 9. 1908
Kommerzieller Credit-Institut, Podhajce	10 000	24. 9. 1908
Credit-Verein, Oświęcim	50 000	15. 10. 1908
Towarzystwo kredytowe, Gródek Jagielloński	10 000	15. 10. 1908
Bank-Verein, Katowice	20 000	22. 10. 1908
Spółeczność pożyczkowa, Bóbrka	10 000	17. 11. 1908

Za dobu osmi měsíců r. 1908 povolil tedy výkonný výbor do Haliče 53 nízké směnečné úvěry v celkovém obnosu 802 000 K, takže na jeden povolený úvěr připadalo průměrně 15 000 K. Nejvyšší úvěr pro eskont smének obdrželo Towarzystwo kredytowe v Lubaczówě a Credit-Verein v Oświęcimí.

Podobně jako do Haliče povoloval výkonný výbor celou řadu nízkých směnečných úvěrů také pro drobné peněžní ústavy v Uhrách, jejichž pořadí, výše a doba povolení jsou vyznačeny v připojeném soupisu.¹⁶

SMĚNEČNÉ ÚVĚRY PRO UHERSKÉ PENĚŽNÍ ÚSTAVY
R. 1908

Název a sídlo ústavu	Doba povolení	Obnos v K
Priemyselná banka, Ružomberok		
Ludová banka, Námestovo	21. 5. 1908	50 000
Hornouhorská ľudová banka, Čadca	21. 5. 1908	50 000
Zvolenská ľudová banka, Zvolen	15. 7. 1908	30 000
Staropazovská banka, Stará Pazova	15. 7. 1908	50 000
Ludová banka, Ružomberok	22. 7. 1908	10 000
Žilinská priemyselná a obchodná banka, Žilina	31. 7. 1908	20 000
Zvolenská ľudová banka, Zvolen	5. 8. 1908	30 000
Turč. Sv. Martinská sporiteľňa, Martin	19. 8. 1908	50 000
Priemyselná banka, Ružomberok	19. 8. 1908	50 000
Trnavská a vidiecká ľudová banka, Trnava	27. 8. 1908	30 000
Nadľacká ľudová banka, Nadľak	10. 9. 1908	40 000
Žilinská priemyselná a obchodná banka, Žilina	18. 9. 1908	20 000
Nadľacká ľudová banka, Nadľak	8. 10. 1908	20 000
Ludová banka, Ružomberok	17. 11. 1908	80 000
Meštianská banka, Trenčín	26. 11. 1908	20 000
Trenčianska obch. a priemyselná banka, Trenčín	18. 12. 1908	20 000
	18. 12. 1908	30 000

Za dobu osmi měsíců r. 1908 povolil tedy výkonný výbor do Uher 17 směnečných úvěrů v celkovém obnosu 600 000 K, takže na jeden povolený úvěr připadalo průměrně více než 35 000 K. Nápadná přitom byla skutečnost, že tyto úvěry byly povoleny převážně peněžním ústavům se slovenskou jednací řečí, ať už se nacházely přímo na slovenském území, respektive v Dolních Uhrách nebo v Charvátsku. Nejvyšší úvěry pro eskont smének přitom obdržely ľudové banky ve Zvolenu a Nadľaku.

V následujícím r. 1909 se úvěrová politika banky na Moravě a zvláště v mimomoravském prostředí dále rozšiřovala, což také objasnila výroční zpráva slovy: „Naše spojení eskontní byla většinou z Moravy, čile pracováno bylo i se slováckými bankami v Uherském Slovácku a udržován byl dosavadní styk eskontní s peněžními ústavu v Haliči“.¹⁷

Za důvěrníka pro eskontní styk s haličskými peněžními ústavu byl získán majitel petrolejové rafinerie N. Reich, jemuž byl k těmto účelům dán k dispozici úvěr do výše 500 000 K a brzy nato až do výše 1 000 000 K. Tento eskontér podával centrále nebo nově zřízené filiálce v Moravské

¹⁶ *Ibidem.*

¹⁷ *Výroční zpráva Moravské agrární a průmyslové banky za období od 1. ledna do 31. prosince 1909, Brno 1910, nestr.*

Ostravě návrhy na uzavírání jednotlivých obchodů, jejichž povolení zůstávalo i nadále v kompetenci nejvyšších správních orgánů a přijímal na sebe plně del credere do výše 50 % eventuální ztráty. Jako jistotu za své ručení složil kauci 100 000 K ve 250 kusech akcií Moravské agrární a průmyslové banky. Kancelář lvovského důvěrníka, která plnila a vykonávala cenné informační a zprostředkovatelské služby, se tak stala zárodkem nejjednodušší formy příštího pobočného ústavu banky v Haliči – jednatelství.¹⁸

„Cílá práce“ se slovenskými peněžními ústavu v Uhrách se projevovala jednak navazováním nových eskontních styků, jednak zvyšováním už dříve povolených úvěrů.

Nově byly vyměřeny úvěry 25. 2. 1909 Myjavské bance v Myjavě (50 000 K) a Bánovské ľudové bance v Bánovcích (10 000 K), 14. 4. 1909 Krupinské sporiteľně v Krupině (50 000 K), 17. 6. 1909 Meštianské bance v Topoľčanech (50 000 K) a 25. 6. 1909 Všeobecné bance v Lučenci (10 000 K) a Ľudové bance v Bratislavě (50 000 K).¹⁹

Povolené už úvěry byly dále zvýšeny Priemyselné bance v Ružomberku 3. 3. 1909 (na 130 000 K) a 17. 9. 1909 (na 200 000 K), Staropazovské bance ve Staré Pazově 18. 3. 1909 (na 15 000 K), Úverné bance v Ružomberku 26. 3. 1909 (na 750 000 K), třem peněžním ústavům 1. 4. 1909, a to Turč. Sv. Martinské sporiteľně v Martinu (na 250 000 K), Trnavské a vidiecké ľudové bance v Trnavě (na 60 000 K) a Zvolenské ľudové bance ve Zvolenu (na 250 000 K), dále pak Meštianské bance v Trenčíně 29. 4. 1909 (na 40 000 K), Myjavské bance v Myjavě 17. 6. 1909 (na 100 000 K) Tatra – hornouherské bance v Martinu 17. 6. 1909 (na 500 000 K) a Všeobecné bance v Lučenci 24. 9. 1909 (na 20 000 K).²⁰

Vzestupný vývoj eskontních obchodů banky na Moravě a zejména v mimomoravském prostředí trval až do sklonku r. 1909, kdy byl vystřídán nejdříve vážnutím a později vypovídáním úvěru. V létě r. 1910 vydala centrála pro filiálku v Moravské Ostravě příkaz, „by úvěrové spojení do Haliče nerozšiřovala“, a v důsledku začínající peněžní tísně na jednotlivých trzích se toto nařízení vztahovalo postupně na celé obchodní teritorium banky. Podle referátu ředitele na schůzi výkonného výboru kleslo koncem roku úvěrové spojení s haličskými peněžními ústavu z původního obnosu 1 200 000 K na pouhých 180 000 K a se slovenskými peněžními ústavu z původního obnosu 2 200 000 K na pouhých 800 000 K.²¹

Nepříznivé poměry trvaly i v r. 1911, kdy eskontovala banka celkem 29 906 kusů směnek v celkovém obnosu 57 000 437,82 K. Přitom bylo inkasováno a splaceno 25 182 kusů směnek v obnosu 45 126 209,29 K, zatím co v pokladně zůstalo 4 094 kusů směnek v obnosu 11 874 228,53 K. Oproti předešlému roku bylo tak eskontováno o 3 882 kusů směnek v obnosu 2 952 865,49 K méně. Výroční zpráva vysvětlovala tento pokles slovy: „Úbytek v obchodu eskontním jak centrály tak i filiálek vysvětluje

¹⁸ VV 29. 4., 21. 5. a 8. 6. 1909

¹⁹ Protokoly o schůzích výkonného výboru za r. 1909.

²⁰ Ibidem.

²¹ VV 16. 6. a 11. 11. 1910.

se tím, že následkem zhoršení poměrů peněžních zrušen byl eskont v Haliči a styky s peněžními ústavy v Uherském Slovácku“.²²

Ze všeho, co bylo až dosud uvedeno, je patrné, že po otevření svých kanceláří soustřeďovala Moravská agrární a průmyslová banka svou hlavní činnost na běžné bankovní obchody, které začala provozovat nejenom na Moravě, ale také v Haliči a v Uhrách. Povolovala do těchto zemí úvěry pro eskont směnek drobným peněžním ústavům a soustřeďovala se přitom po vzoru pražských obchodních bank v první řadě na slovanskou klientelu. Všechny tyto bankovní obchody se vyvíjely natolik slibně, že byly dokonce zahájeny kroky ke zřízení nejjednodušších pobočných ústavů. Přípravy k otevření jednatelství banky jsou doloženy ve Lvově, zatím co v Ružomberku je můžeme pouze předpokládat. Prudké zhoršení situace na peněžních trzích však bylo příčinou přerušení úvěrového spojení banky s Haličí a s Uhrami, které se dále omezilo jenom na několik nejvýznamnějších peněžních ústavů a už nikdy nedosáhlo oněch rozměrů, které mělo před rokem 1911. Běžné bankovní obchody Moravské agrární a průmyslové banky v Haliči a v Uhrách měly však pro další činnost banky v obou těchto zemích význam především v tom, že tu odhalily správním orgánům možnosti jiných a vhodnějších forem podnikání. V Haliči začala banka rozvíjet po r. 1911 především nadějně pozemkové a realitní obchody, v Uhrách pak navázala po r. 1916 cenná konzorciální spojení.

DAS LAUFENDE HANDEL DER MÄHRISCHEN AGRAR- UND INDUSTRIE-BANK IN GALIZIEN UND UNGARN

Die Mährische Agrar- und Industrie-Bank konzentrierte vom Anfang an ihre Tätigkeit auf das laufende Handel, das sie nicht nur in Mähren, sondern auch in Galizien und Ungarn trieb. Sie bewilligte für diese Länder Kredite für Eskompte von Wechseln den kleineren Geldinstituten und konzentrierte sich dabei nach dem Muster der Prager Handelsbanken vor allem auf die slawische Klientel. Dieser gesamte Bankverkehr entwickelte sich soweit aussichtreich, dass sogar die Massnahmen zur Errichtung der Agentur in Lamberg und warscheinlich auch in Rosenberg (Ružomberok) getroffen wurden. Die heftige Verschlechterung der Lage auf den Geldmärkten hat die Unterbrechung der Kreditverbindung der Bank mit Galizien und Ungarn hervorgerufen, die in der Zukunft die Masse aus der Zeit vor dem Jahre 1911 nicht erreichte.

²² Výroční zpráva Moravské agrární a průmyslové banky za období od 1. ledna do 31. prosince 1911, Brno 1912, nestr.